

KELET.

POLITIKAI ES KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

A „KELET” előfizetési díja:

Videkre postán vagy helyben házhoz hordva	
Egy évre	16 fr.
Félévre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy hóra helyben	1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.	

A megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállás:

Főter 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények címzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Hirdetési díjak

Határozás: Hirdetési díj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppel Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus von Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallischgasse 10.) Bud. Mosse Publicistische Bureau Budapest. Haasenstein et Vogler Hirdetési Kéz. Irodája. (Weiss Mór hirdetések felvételi irod. Bécsben Wollzeile 18. és Budapest szerviz 5. sz.)

Nyitási díjak

garmond sora után 25 kr. ártandó.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

A tárgyalások végén.

(Sr.) Az ellenzék azzal a szép remény-nel fogott a várművi előterjesztések tárgyalásához, hogy a szabadelvű párt dekomponál-tatik, sőt esetleg a javaslatok is, megbuktattnak fognak. Természetesen, hogy erre a reményt, a szabadelvű pártban keletkezett dissidentia-ból meríté. Azt hitte, az előjel és új ala-kulás, pedig régi (mondhatjuk két év óta tartó) titkos és nyílt elvi, egyéni küzdelem-nek eredménye volt, mely előállása után, azonnal megszűnik a pártra dekomponálólag hatni, mert épen a ki nem válás okozta az elégtelenséget.

Tény, hogy most a többség, bár számban veszített, sokkal kompaktabb nyugodtabb, mint volt ezelőtt. Nem a személyes rokon-szenv és még kevésbé a hatalmi vágy, ha-nem egyszerűen azon meggyőződés tartja azt össze, hogy most jobb kiegyezést semmiféle új párt vagy kormány-kombináció ki nem eszközölhet; másodsor, hogy a kiegyezés ha-logatása vagy az ideiglenesség fenntartása, több anyagi és politikai kárral jár az or-szágra nézve, mint a kiegyezés esetleges rész-leges javítása. Hisz ha csak az év végén kon-vertalandó 76 millióra gondolunk; ha ezt, a bizonytalanság miatt, csak 1%-al kell drá-gábban visszatérítanunk; már akkor vesztünk 7 millió 600 ezer forintot és ez több, mint a fogyasztási adónál, pénzügyi vámnakál ér-hető minden veszteségünk. Ez magyarázza meg azt, hogy miért sürgeti a párt a ki-egyezést; eltekintve a politikai és nemzetközi, talán még nagyobb, érdekektől.

Az ellenzék nem vette e fontos érdekeket tekintve és így azt gondolta, hogy erős dictiókkal, szavazási meglepetésekkel szétbont-hatja a szabadelvű pártot, megbuktathatja a kiegyezést és mert a tárgyalás előhaladása arányában látta lábai alól veszni a tért, min-dig ingerültebb, keserűbb lett; beszéd erő-szokról, gyarmati politikáról, zsarolásról, csak azért, mert a kormánypárt 22—36 szavazat többséggel bár, de folyton nevedő számmal és eldisputálhatatlan összetartással, nyugodtsá-gal megszavazta a kiegyezési javaslatokat.

Nem, mintha azokat jóknak, avagy csak kielégítőnek is tartaná; hanem azért, mert mégis a statusquot sok tekintetben javítják és ezt a legközvetlenebbül életbe lépő rend-szabályok bizonyítják. Most az osztrák bank 22—25 milliót fordít nálunk leszámolásra,

mielőtt a kiegyezés életbelép, ötven milliót lesz kénytelen itt tartani; most hiányzik kasz-szánkban a restitucióval vesztett 3 millió, a pénzügyi vámnak elszálasztott 1.3 millió, ez a 4.3 millió azonnal javítani fogja mérle-günket; tehát a közgazdasági deficit fele már ezzel elenyészik. Most üzlet pangás van, részben általános okokból, de részben a bizonytalanság miatt; mielőtt ez megszűnik, azonnal javulásnak indul az üzlet és akkor más színben fogja látni sok ember a kiegye-zést is, a kormány és pártjának magatartá-sát is. Persze, hogyha igényeink, reményeink szárnnyaira emelkedünk, mindez a madártáv-latból csekélynek fog feltűnni; hanem ha a helyzet a válság vagy a provisorium bajai-val, sőt a sokféle ellenzék kombinatio több-ségre jutása után keletkezhető politikai, vagy legalább parlamenti chaos meddőségével fog-nának küzdeni, akkor nagyobbak és jobbnak látták volna az elszálasztott verebét. Kár, hogy a politikában nem szabad az ellenpró-bákat alkalmazni; mert akkor a kiegyezés lényegére nézve is kiűnt volna, hogy az el-lenzék ép oly kisbességségben van; mint par-lamenti szempontból.

Hanem azért az ellenzék beszél erőszak-ról, csak azért, mert a többség nem volt nagy. Hisz egy 183 tagú, öt ellenzétes pro-grammal bíró koalíció ellenzékkel szemben 219 többség mégis csak jogosult parlamenti té-nyező és hatalom, és ha ez minden erőszak, minden haszon és ambitió nélkül összetart, egy célra tör, a parlamentarismus és ha-zája elleni bünt követett volna el, ha abdi-kál vagy a kiegyezést elejti vala, csak azért, mert az ellenzéknek népszerűségét, tetszését és az általa emelt vádakat alóli felmentést csak így nyerte volna meg. És a több-ség: népszerűsége rovására, súlyos vádakat ellenére megmaradt helyén: kősz és képes ezért a felelősséget elvállalni; de ha a nem-zet igazságtalan véleményt formál magának a parlamentarismus, hamis fogalmat a hely-zet követelményei és a lehetőségek iránt, ha e miatt munkásságát, politikai véleményét hely-telen ultra tereli, azért a felelősség az ellen-zékét illeti!

— Andrassy gróf, mint Berlinből je-lentik a „P. L.”-nak, nevezetesen közléseket tett a német kormányának azon feltételekről, melyek alatt Oroszországgal egyezkedni hajlandó. András-

sy gróf ama feltételeket az osztrák-magyar politika utolsó szavának jelezi. „Az eddi-gi diplomáciai tárgyalásokból következtetve remé-lük, hogy Németország helyesli András-sy gróf feltételeit”. hogy azonban mik le-gyenek ezen feltételek, arról hallgat a krónika.

— XII. Leo pápa a Pol. Corr. római hí-rei szerint egészen és mindenben előde politiká-ját fogja követni. Nem akarja a garantia-törvényt elismerni s különösen nem tulajdonít annak nem-zetközi jelleget. Trónra léptét a pápa az összes hatalmakkal tudatta, csak Olaszországgal nem. Az olasz hiv. lap még nem is vett tudomást a trónváltásról s a kormány ügylátszik még min-dig várja legalább a félhivatalos notificatiót. Az idegen hatalmak válaszukban gondosan kerültek minden szót, mely a pápa, mint világi ural-kodó elismerésére vonatkozhatnék. XIII. Leo nyilvánosa nem fog mutatkozni s a 3,225.000 frankot, melyet a garantiatörvény évenként szá-mára biztosít, nem fogja igénybe venni. De nincs is rá szükség, mert a Pol. Corr. szerint a pé-terillér folyó jövedelméből is a IX. Pius által tett s jól elhelyezett megtakarításokból havonként 700.000 frank jövedelme van, a mely kellően fedezi a szent szék szükségleteit.

— A képviselőház igazságügyi bi-zottsága a bírói függetlenség vissza-állításáról szóló törvényjavaslat bizottsági elő-adóján Bokros Eleket választá meg. — A törvényjavaslatot a háznak jövő héten kezdődő két heti szünetelése alatt tárgyalás alá fogja venni a bizottság.

— A képviselőház erdőügyi bizot-tsága csütörtöki ülésében folytatta az erdőtervény-javaslat tárgyalását. A 192. §-nál azon módosi-tás fogadtatott el, hogy a tulajozásra vagy fausz-tatásra szükséges engedélyért való folyamodvány mellé nem az egész folyam, hanem csak azon sa-kasz tervrajza mellékelendő, melyen vízellátási tervvezeték. A 193 §-ba azon módosítás tétel-tett, hogy az engedély iránti folyamodvány nem kü-lendő be tárgyalás végett mindazon törvényható-ságokhoz, melyeknek területén a szállítási csőzo-latik, hanem csak az „érdekelt” törvényhatósá-gokhoz. A 194 §-t ugyanily értelemben módosítá-tott. A 203. és 204. §§-ok oda módosítottak, hogy az azokban foglalt szabályok ne általában a szállításra, hanem egyedül a fausztatásra vonat-kozzanak. A többi szakaszok a törvényjavaslat végeig lényegtelenebb módosításokkal lettek elfo-

Az előző napok látványosságai nem hogy kielégítették, de sőt felingerelték a rómaiak él-végét. Az ünnepélyek alatt minden fontos állami, kereskedelmi, köz- és magán érdek háttérbe so-rult. Az igazságügyi tárgyalás, forgalom, és az ipar szünetelt, mert hiszen „panem et circenses”. — ez volt a római jelszava.

Nem is kell tehát csodálkoznunk azon, ha az ünnepély utolsó napján nagyobb néptömeget ta-lálunk az Amphitheatrum Flaviumban, mint az első napon a Circusban. A roppant nagy amphi-theatrum, a mely a Palatinus, Coelius és Esqui-linus közötti völgyben fekszik, 87,000 embert volt képes magába foglalni és e tér legkisebb zugjáig el volt foglalva. A császári páholy és a magis-tratusok, senatorok ülőhelye, a márvány podium, szintén el volt foglalva. Ekkor előlépett a praetor és jelt adott a kezdésre. Mire azután megnyiták az épület alatti boltzatok vasajtói, és hatszáz gladiátor lépett a küzdőterre a lanista, vivőmestei által vezetett és trombitások által kísértve.

(Folyt. köv.)

Az ödenweileri kastély.

Elbeszélés.

Irta:

Sand György.

II.

A Szent-János bogárka.

(Folytatás)

Ez asszony, ki az ifjú tehetéseket csak a biztos siker kilátásának esetében kegyelte, és az-tán ha nyilvános bukás érte őket, ily könnyelműen lemondott róluk, egyszerre gyűlöltté vált előttem. Azon rossz indulat, ostoba gyermekek hatását tette reám, kik üldözöbe veszik, a fő között csillamló Szent-János bogárkát, megfogják, kezökben me-lengetik, s csokolják mindaddig, míg villog raj-tok a phosphor, és, aztán eltapossák, mikor ki-

gadvá. A függőben tartott 3 czim, mely a kopár területet beerdősítéséről szól a következő ülésen fog tárgyaltni.

A HÁBORU.

A békefeltételek aláírását orosz és török részről márcz. 2-dikára helyezte kilátásba Derby s ez annál valószínűbb, mert e nap lévén a czár trónra léptének évfordulója, az oroszok mindent elkövettek, hogy e napra a feltételek alá-írva legyenek.

Hogy eddig konferencia vagy kongresszus nem ültetett össze, ennek legfőbb oka épen a san-stefandi tárgyalások elhúzódásában keresendő. Oroszország úgy szólva bevégzett tényekkel akart és akar a konferencia elé lépni — s ezért huz-ta-halasztotta a tervet, ezért gördített uj meg uj akadályokat annak valóulása elé — egy és más ürügy alatt.

Mint a török fővárosból jelentik, a béke-feltételek közt van az is, hogy a bolgár fejedele-m nem tartozik az investitura (végett Konstan-tinápolyba menni, hanem a porta egyszerűen ki-állítja az aira vonatkozó fermát a bolgár no-tabilitások által választott, a hatalmak s a porta által helybenhagyott bolgár fejedelem számá-ra. A török követek külföldön képviselik egyszer-smind a bolgár fejedelmet is. — Másfelől hirlik, hogy Oroszország nem engedményeket tett Bul-gária területének terjedelmére nézve — a portának.

Anglia készülődése.

Angliában a háborura való készülétek sietve folynak. A kormány mint a „D. Tel.” ír-já, most 20,000 darab lovat vásároltat, s ügynö-kök küldettek ki mindenfelé a lovakat összeszed-ni. A meglevő lókészlettel folyton gyakorlatok tartatnak. A Chatam-Dockyardban két nagy uj hadihajó kezdtek építeni. Az egyik egy nagy vas-fregatta lesz az Alexandra közép-tengeri hajó-hoz hasonló, a másik egy rettenetes torpedó ram az Agamemnon és Ajax mintájára építve, mely utóbbi két hajó Chatamban és Pem-brokbán készül. Minden hadi hajó indulásra ké-szen tartatik, úgy, hogy egy óra alatt elindulhat-nak. A Nelson nevű új hajóval tegnap tet-tek kísérletet s idáig hallatlan, 15 fonalnyi sebességgel evezett. A Thunderer hajóval Portsmouthban, márcz. 2-ikán tettek ki-sérletet.

Egy muszka lap monarchiákról.

A „St. Petersburgskija Viedomosti” monar-chiánk keleti politikáját és Oroszországhoz való

méletlen kezdők érintésénél elveszti fényét. Néha még kinnózzák is szegénykét, hogy újra világlóvá tegyék; de a szegény bogárka mind jobban-job-ban halványul. Akkor aztán megölik; nem árszt több fényt maga körül, nem világít többé, ép-pen semmire sem használható többé.

Szegény Celio, gondoltam magamban, mi történt fénylő phosphoroddal? Térj vissza föld-alatti lakodba, vagy fénled kell, hogy széttapos-nak . . . Hanem semmiesetre sem fogom a dia-dal esetében neked szánt édes együttit megghia-sulását hasznomra fordítani. Én rendelkezem még egy kis phosphorral, és azt meg is akarom tartani.

— Nős! szolt a hercegnő türelmetlen han-gon, nem jön?

— Bocsnát asszonyom, feleltem, meg aka-rom páholyában látogatni signora Boccaferri. Ó ma este sem aratott több sikert, mint más alka-lommal, ugyanezt holnap sem fog kevésbé jól énekelni. Bámolatom adóját szívesen megfizetem az ismeretlen vagy félreismert tehetségeknek, kik mindig egyenlők maradnak önmagukhoz és a tömeg közönyéért, barátjaik rokonszenvében, s sa-ját nagyságuk érzetében keresnek vigaszt.

Ha találkoznom ott Celioval, ismeretséget fogok kötni vele. Szabad lesz-e erre nézve her-czegséged ajánlatára hivatkoznom? Mind a ketten védenései vagynak.

A hercegnő bosszusan törte össze legyező-jét kezében, s szó nélkül hagyta el a páholyt. Éreztem, hogy keserve nekem is fájdalomt okoz; de ez volt szívem utolsó gerjedelme érette. Rohanva haladtam végig a folyosókon, melyek a színpad felé vezettek, mert valóban el voltam há-tározva, Boccaferri Czeczillának kifejezni hódola-tomat.

III.

Czeczillia.

De meg volt írva sorsom könyvében, hogy utamon, mindenütt Celioval találkozzam.

viszonyait terjedelmes vezércikkben és bírálat alá veszi. Előre bocsjátja, hogy Oroszország és Né-metország között már hitfelekezeti érdekeknél fog-va és a nemzetiégi elv szempontjából is hű szö-vekség lehetséges, monarchiánkat illetőleg pedig ellenkező meggyőződésre jut.

Végül idézi azon békepontozatokat, a me-lyek ellen Andrassy gróf tiltakozott s cikkét kö-vetkező sorokkal végzi:

Ily eszmékkel Ausztria-Magyarországnak a hármass szövetségben nincs helye. Jobb volna ezen szövetségbe a török szultánt befogadni az aposto-li felség helyett, mert az elsőben az Orosz- és Németországgal való meggyezésre több jó akarat lesz, mint az utóbbiban. Ha Ausztria-Magyaror-szág oly birodalom, mely minden, a szomszéd szláv tartományokból jövő politikai szellőtől fél, akkor ne iramodják a keleti kérdés színterére, mely viharos, oly korhadt politikai organismussal, a minőnek a siami irok császársága mutatkozik. A keleti kérdésre vonatkozó nézetek ily gyökere-s különbsége mellett Oroszországra nézve hasznosabb Ausztria Magyarországot nyílt ellenségeinek tá-borában, mintsem a titkos, nembarát sorában látni. Szövetsége oly különféle politikai testekkel, csak mindenkinek cselekedeti szabadságát korlá-tozza, mit sem nyújtván ennek cserében.

Táviratok.

Szt.-Pétervár, márcz. 2. A hivatalos lap közlése egy császári ukázt négy tartalék-had-osztály alakításáról, melyek számára 16 tartalék-űteg szerveztetnék.

London, márcz. 2. A Reuter-Office je-lenti: Az összes szabadságotl tisztek tegnap uta-sítást kaptak, hogy legyenek készen visszatérni csapattestekhez. A visszatérési parancs távirati-lag adatnék ki.

London, márcz. 2. Angolország azon aján-latára, hogy idegen hadihajók szabadon járhas-sanak át a Dardanellákon, Oroszország azzal felel, hogy ugyanezt követeli a Suez-csatornára nézve.

Itt kérvények keringnek, melyekben lord Derby elbocsátását követelik.

Bécs, márcz. 2. Többfelől vett konstanti-nápolyi tudósítások alapján a „Pol. Corr.” ezeket írja: Több felől vett megbízható tudósításaink az orosz hadsereg egy részének Konstantinápolyba vonulását egybehangzóan legközelebb várható es-hetőségnek mondják, mely megtörténésénél, tekin-tet nélkül a békeszerződés aláírására, vagy annak további halogatására.

Bukurest, márcz. 2. (Pol. Corr.) A ro-mán csapatok által megszállt bolgár kerületekben

Közeledem Czeczillia páholyához, kopogtatok, kinyitják az ajtót. Az énekesnő szelid, ábrándos te-kintete helyett, a fiatal Celio lángoló arca tűnik előmbé, bizalmatlan tekintettel s e szemtelen kér-déssel fogad:

— Mit akar itt az ur?

— Azt hittem Signora Boccaferri-nél kopog-tattam be, feleltem; de úgy látszik talán páholyt változtatott?

— Nem, nem, itt vagyok! szólalt meg a Czeczillia hangja. Lépjén csak be Salentini ur, örülök, hogy szerencsém van.

Béleltem. (Czeczillia egy olaszfal mögött végző át öltözködését.)

Celio ismét helyet foglalt a dívánon. A nél-kül, hogy egyetlen szót intézne hozzám, s jelen-létemet legkevésbé is figyelembe venné, folytatá megkezdett beszélgetését. E beszélgetés tulajdon-képpen csak egy önmagával folytatott magánbe-széd volt, mely nem állt egyébből, mint hosszas felkiáltásokból és szidalmazásból, mi közben e né-metekből álló nehézség, ostoba földszinti közön-séget, e zabált népet, mely épp oly hideg vérű, mint minő sere, ép oly halvány, szintelen képű, mint kávéja, poklokra kívánta küldeni. A páho-lyok sem részesültek jobb bánásmódban.

— Tudom, hogy rosszul énekeltem, s még rosszabbul játszottam, szolt Boccaferrihez, mintha egy belepétem előtt tett szemrehányására kívánna felelni. De ugyan ki is tudna három sorban ott ülő ostoba kinézésű diplomatákkal, s bestelen, rang-jokra büszke vén dámmákkal szemben lelkesülni! Átkozott legyen a bennem fogamzott gondolat, hogy Bécsen választaszam első fellépésem színhe-lyét! Sehol sem ily csunyak az asszonyok, nem oly sürű a lég, az élet ily kiálhatatlan unalmas, és sehol sem ily ostobák az emberek! Az alsóbb rétegekben nem különb a marhánál, melytől un-dorodik az ember; a felső körökben szörnyek, me-lyektől vissza kell riadnunk! Ezer ördög! azt mondom, hogy közönségem színvonalan álltam, az az ostoba és gyalázatos volt játékom!

(Folyt. köv.)

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Hajdan és most.

Korrajz.

Irta:

SCHVARTZ GYULA.

I.

Ludi veneris genetrixis.

(Folytatás.)

Ezután tizenkét futó lépett az arenába és sebes futással akarták ügyességüket kimutatni, a mi azonban nem igen sikerült. A versenyzők há-romezor kerültek meg a tért, a mi 18 stádium-akat felel meg. A legtöbb lassanként el is mara-dott az a nép gunyakajza között, csak kettőnek sikerült háromszori megkerülés után a célpontot elérni, és ezek közül egyik győztes lett, a má-sik pedig félholtan rogyott össze.

A mai programon többi pontjait az átláts-ús és vírvők tölték be, a kik azonban a már ki-fáradt népben az érdekltséget fenntartani nem tudák. Ugyanúgy, hogy midőn a napra a ha-todik órát, az ebéd idejét jelzé, és a császár is elhagyta páholyát, a nép nagy csoportokban osz-ladozni kezdett, hogy a látványosság élvezetét jóízű ebéddel csérélje fel. Mire a nap a tizenket-tödik órában utoljára bocsját sugarait a küzd-őterre, ott mély esend uralgott és a nép már a fo-rumon, a korcsmákban, és egyéb nyilvános he-lyeken vitatta meg a nép élményeit.

A következő napon a császár parancsa sze-rint az ünnepelt istennő tiszteletére a Mars szin-házban nagy pyrrhicha, ballet előadás tartatott. „Páris itéletét” adták.

A Capitolium és a Tibersziget közötti fek-

igen izgatott hangulat uralkodik a románok ellen: a bolgár lakosság fenyegető magatartást is kezdett tanúsítani. A román kormány látván, hogy ez nem pusztán véletlen, a németi conflituumoknak elejét veendő elhatározta, hogy Viddint kiűrteti és a román csapatokat egész Bolgárországból mind haza rendeli. A csapatok febr. 27-én már meg is kezdtek a visszavonulást. Nevezetesen, hogy az oroszok csak azon bolgár helységeket látták el fegyverekkel, melyekben román katonaság volt.

Szt.-Pétervár, marcz. 1. A Goloss Jassyból a következő, febr. 28-ról kelt sürgönyt közli: A januárban és februárban Jassy átszállított sebesültek közt nagy a hagyománybeteg szám; 19. százalakra emelkedett, holott azelőtt csak 5% volt.

A Fratesti-jassyi vasút valamennyi kocsija fertőzve van; fertőtlenítés, csak igen csekély mérvben alkalmaztak és az nem is segít. Zimmittától Fratestig tömördek temetetlen hulla megy enyészetnek; okvetlen szükséges, hogy a Bolgárországból és Ruméliából visszatérő orosz csapatokat ne a Zimmitta-Fratesti-Jassy vonalon, hanem a Feketetengeren szállítsák haza. A Jassyban levő egészségügyi bizottság lételem marad.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház március 1-én tartott ülésében a napirend: a Lloyd-szerződéshez tartozó jegyzőkönyv tárgyalása volt.

Az 1. cikk (a konstantinápolyi várnai vonal megszüntetése) W a h r m a n n Mór indítványára a pénzügyi bizottság azon módosításával fogadtatik el, hogy a megszüntetés esetén az illető segélyezési összeg beszüntetessék.

A 4—5-ik cikkek, mint a megszüntetett kelet-ázsiai és liverpooli vonalakhoz, kihagyatnak.

7-ik cikkkel W a h r m a n n Mór ajánlja azon módosítást, mely szerint belföldi szén fogyasztására a társulat egy kötelezettség, ha a belföldi szén tüzelő ereje legalább is egy aránylik az angolhoz mint 84 a 100-hoz. (Az eredetiben 85 a 100-hoz áll.)

Baross Gábor felolvassa a szakértői jelentést, mely szerint a pécsi szén ereje felül áll 85-ön is, de azért elfogadja W a h r m a n n módosítást, mely a magyar közszénre minden esetre előnyös. Föltétve a kérdés, a ház elfogadja W a h r m a n n módosítást.

A jegyzőkönyv többi részei változatlanul elfogadtatnak s ezzel a Lloyd-szerződés tárgyalása be van fejezve.

Következnek a vámszövetségről szóló javaslat azon pontjai, melyek tekintettel a Lloyd-szerződésre, eddig függőben hagytattak.

Lichtenstein József megújítja azon indítványát, hogy a Lloyd megemlítése a vámszövetségről szóló javaslatból kihagyassék.

Trefort Ágost: a Lloyd szerződés elfogadtatván, szükséges megemlíteni, hogy honnét vétessenek a költségek a Lloyd szubvenzionálására.

Simonyi Lajos b. külön törvénybe tartozónak tekinti ez intézkedéseket s azért elfogadja Lichtenstein módosítványát.

Apponyi Albert gróf szintén nem tartja a Lloyd ügyét a vámszövetségbe valónak.

Tisza Kálmán: Nem tart semmiféle prejudiciumot e kérdésben.

Szól még Szilágyi Dezső is, ki szintén elfogadja Lichtenstein módosítványát.

A kérdés föltétve, a ház elfogadja az eredeti szerkezetet s így a vámszövetségről szóló javaslat tárgyalása véget ér.

Következik a magyar korona országainak és ő felsége többi királyságai és országainak kormányai közt, a részvénytársaságok, biztosító társaságok, közkereseti és iparszövetkezetek kölcsönös bebecsítése iránt létrejött egyezményről szóló törvényjavaslat általános tárgyalása.

Baross Gábor előadja röviden jelzi a javaslatot s ajánlja azt elfogadásra.

A javaslat erre általánosságban elfogadtatik.

A részletes tárgyalásnál csak a 8-ik szakaszhoz tesz irányi módosítást Trefort Ágost, mely elfogadtatik.

A javaslat többi része változatlan marad. Először erre másnap ülésre kitézi az interpelláció s indítvány könyv felolvasását, a ki egyezési javaslatok harmadszor való felolvasását a kérvények tárgyalását.

A bankügyi bizottságból.

A képviselőház bankügyi bizottságának pénteki ülésében a 80 millió bankadósság ügyére vonatkozólag Márkus István a következő indítványt terjesztette elő:

„A monarchia másik állama birodalmi tanácsának képviselőháza egy törvényjavaslatot fogadott el, mely a birodalmi tanács részéről a költségekhez való járulás arányának tárgyalására kiküldött országos bizottságokat arra utasítja, hogy a magyar országos bizottsággal — az esetre, ha ez a magyar országgyűléstől ugyanazon tárggyban megvizsgálást nyer — az osztrák nemzeti bankok illető 80 millió forint adósságát tárgyalásba becsatolják.

Törvényeink, de különösen az 1867. XII. és XV. tc. világos rendelkezései értelmében ugyan

Magyarország ezen 80 millió forint adósságára nézve kötelezettség semmiképpen nem tekinthető; s azonkívül a fent említett országos bizottságok hatáskörébe utasított és az 1877. XII. tc. 18., 19. és 20. §-ban szorosan kijelölt kérdések a 80 millió adósság kezelésével sem törvényes, sem dologi összefüggésben nem állanak.

Mindamellett azon államjogi kapcsolatnál fogva, melyben a monarchia másik államával vagy, nemcsak ildomosnak, de szükségesnek is látszik, hogy a másik fél által országos bizottságok útján kívánt értekezés elől ki ne térjünk, sőt a magunk részéről szintén módot nyújtunk arra: hogy a két állam-kormányai között évtizedes vita tárgyát képező ügy végre teljesen tisztázassék, és az ellentétek kiegyenlítésének lehetősége megtaláltsék, — vagy lehetetlenségének konstataitassék.

Ennélfogva indítványozom, hogy az osztrák nemzeti bankot cselekvőleg illető 80 millió forint adósságára vonatkozó törvényjavaslat tárgyalásának további függőben hagyásával: terjesszen a bankügyi bizottság a képviselőház elé egy határozati javaslatot, mely által: egy 15 tagból álló országos bizottság küldetnék ki azon utasítással, hogy az osztrák nemzeti bankot cselekvőleg illető 80 millió forint adósság tekintetében a monarchia másik államának költöztetésével érintkezésbe lépjen, a másik állam által támasztott igényekkel szemben Magyarországnak, különösen az 1867. XII. és XV. törvényekben kifejezett — jogi álláspontját érvényesíteni törekedjék és a tárgyalás befejeztével ez ügyben az országgyűléshez jelentést tegyen. Ezen országos költöztetést a képviselőháznak ugyanazon 10 és a főrendiháznak ugyanazon 5 tagja képezi, kik az 1877. évi ápril 24-én 2277. sz. a kelt képviselőházi, illetőleg u. a. évi főrendiházi határozattal a közösgyűlés költségkeze való járulás számának tárgyalására kiküldetnek.

Chorin, Bujanovics, Kerkápoly és Helfy ellenszavazták ezt indítványt.

Falk azon nézetben van, hogy a kiegyeztetést s az ügy tisztázását meg kell próbálni, s ha azok, kik e nézetben vannak, jobb modus procedendi nem javasolnak, elfogadja a tett indítványt. — Tiszta miniszterelnök: Nem egyéb mint kellemetlen köteletség vezet a kormányt arra, hogy az ily ügyek függőben ne maradjanak, s valahára megoldassanak. Hozzájárul a javaslathoz, mert szemben a túldolárolt mutakozó helyzettel, azt hiszi, hogy e módosítás könnyebben célhoz vezethet, a nélkül, hogy ennek nem sikerült esetében ne maradjon meg a kormány tvjavaslatában kijelölt mód.

Bánó nem lát semmi praedjudiciumot az indítvány elfogadásában. — Horváth Lajos a választott bíróság barátja, mert e kérdésben Magyarország egy bíró sem marasztalhatja el, de ezzel nem ellenkezik az előzetes kísérlet. — W a h r m a n n is elfogadja azt, mint előkészítő stadiumot, mely esetleg célhoz is vezethet.

A kolozsvári ügyvédi kamara közgyűlése.

A kolozsvári ügyvédi kamara közgyűlése folyó hó 2-án tartott meg, mikor is a titkári jelentés felolvasatván, mely szerint a kamara a főmólt m. kir. igazságügyminiszteriumhoz jelentést tett a hajósága területén levő bíróságok működéséről s ezeknél tapasztalt hiányokról azoknak orvoslását, illetőleg a kezelő személyek száborítását kérte, továbbá ismételve kérését intézett az ügyvédi rendtartásnak a perköltségek visszatartása és egy a bíróság megítélt ügyvédi munkadíjára végrehajtás útján leendő felhajtathatása megengedése végett törvényhozás útján leendő módosítása iránt — mi tudásul vétetvén s elfogadtatván a tisztviselők, kezelő személyzet és a költségvetés tisztelet tárgyalás alá, annak fedezése végett minden tagra 12 forint évi tagdíj rovottat ki, mi tekintve a lefolyt 3 évet, mikor 25 forint, 20 forint és 15 forint volt, tetemes megtakarítást jelez.

A gyűlés legfőbb mozzanatát képezte a választmánynak 3 éves titkos szavazás útján megválasztása, melynek eredménye szerint a választmány alábbi tagokból alakult meg.

Elnök lett: Haller Rezső, 52. Elnöki helyettes Bokros Elek, 53. Titkár Kovári Mihály, 35. Pénztárnok Petrány János, 37.

Rendes választmányi tagok 51 szavazat közlül: Frits Albert, 49. Molnár Sándor, 47. Dobál Antal, 44. Ferenczi Miklós, 32. Dr. Fischer Lajos, 28. Dr. Weiss Ignác, 25. Benel Ferencz, 23. Szacsavay Dénes, 22.

Pót választmányi tagságra szavaztak 52. Megválasztottak: Deák Albert 28. Dr. Czikmantórt Otto, 25. Poloz Rudolf 22. Deák Pál, 20.

A választás megejtése után az ügyrend némeze cikkez módosított, mely szerint a kamarai év jövőre nem martius, hanem január hó 1-én kezdődik, továbbá a tagdíjakat 2 részletben befizetése választmányi engedély nélkül is elfogadtatik.

A gyűlés tárgysorozata elintéztet nyervén eloszlott:

A gyűlésen megjelent tagok számát tekintve mondhatni, hogy a kamarai intézmény iránti közönség növekedésben van, mi legfőbbképp annak tulajdonítható, hogy a kamara azon nemes hivatásainak, mely az ügyvédi kar helyzetének javítása körül ötet megillette, a lefolyt 3 év alatt megfelelő igyekezet ugyan, azonban ez irányban tett felterjesztései nagyrészt agyonhallgatattak, részben elutasító válaszzal látatván, ez irányban mondhatni semmi eredményt felmutatni képes nem volt.

Esküdtzéki tárgyalás.

Vasárnap számunkban a mennyire lapunk megjelenéséig rendelkezésünkre álló idő engedte, ismertettük a Cosieru Gyula gy.-fehérvári ügyvéd, Rácz János tordai ügyvéd és Pápos Csernő által lapunk szerkesztője és Csávási József gy.-fehérvári ügyvéd ellen indított sajtóperben megtartott esküdtzéki tárgyalás eredményét. Tudósításunk fonala Coroján ügyvéd vádbeszédének ismertetésénél szakadt meg. Igen sajnáljuk, hogy minden utanjárásnak dacára Coroján urnak a nemzeti egyetértést igen szépen hangsúlyozó és egyebekben is tárgyilagos beszédét nem közölhetjük. Kénytelenek vagyunk tehát bővebb tájékozásul a vádiratot adni. Ez így szólt:

Tkies kir. törvényszék!

A „Kelet” időszakai lap szerkesztője Békésy Károly urat és Csávási József gyulafehérvári ügyvéd ellen bator vagyunk beadni a következő vádiratot:

Békésy Károly, a „Kelet” időszakai lap szerkesztője m. 1876 évi 153 sz. folyóiratában Gyulafehérvárról „Bakter” név alatt a következő tudósítást tett közöz:

(Itt a már tegnap egész terjedelmében közölt cikk következik.)

Ezt bizonyítja panaszunkhoz eredetiben csatolt „Kelet” időszakai lap 153—876 száma, de igazolja Békésy Károly ur a vizsgálat rendjén tett beismerése is.

Mint hogy pedig fentebbi tudósítás által oly álhírek lettek közölve, melyek nemcsak hogy merőben alaptalanok, hanem személyünk becsületét és szabadságát is veszélyeztette a „Kelet” időszakai lap 153—876 számában, „Bakter” név alatt foglalt közlemény a büntető törvénykönyv 487 és 488 §-ban minősülő és a 483 szerint fenytendő rágalmi vétség tárgyi tény állandókat képezi.

Hogy pedig a „Bakter” című tudósításban foglalt közlemény hamis és nélkül minden alapot, igazolja Békésy Károly szerkesztő ur a vizsgálat rendjén tett vallomása, mert abban egy elfogadható okot sem tudott felmutatni, mely ötet arra jogosította volna, hogy megcáfolásunk dacára is a Bakter-féle tudósítást a Kelet 155 és 157 számában is makacsilag fenntartsa, mert nem igaz, hogy gr. Eszterházy Kálmán és Simon Elek urak ötet a hírhedt conferentia megtartásáról biztosítottak volna, legalább nem tettezzük fel fent nevezett urakról, hogy kofa hírekl járjanak és oly hírekl terjesszenek, mely az országban lakó különböző nemzetiségű polgárai közt halál és gyűlöletet gerjesztenek, és mely ugy a magyar, valamint a román nemzet vesztrébe irányozva.

Egy olyan hírekl hírszótására csak is egy Békésy Károlyt és Csávási Józsefet tartjuk képesnek és képesítettnek, a kik saját egyéni édeklükön kívül más érdeket nem ismernek.

Ezen és a bírónyv 487 és 488 §. szerint minősülő rágalmi vétségben bűnös Békésy Károly szerkesztő ur és bűnös Csávási József gyulafehérvári ügyvéd is.

Békésy Károly szerkesztő ur bűnös azért, mert anélkül, hogy Csávási József gy.-fehérvári ügyvédeleméről és biztosításáról magának meggyőződést szerzett volna, a „Bakter” című tudósítást „Kelet” folyóirata 153—876 számában közölte, és azt az ázafolatunk dacára 155 és 157—876 számú lapjaiban is fenntartotta, mely körülmény igazolja, hogy azt az örett megfontolással és rossz indulattal tette, és szándéka nemcsak oda irányult, hogy polgári becsületünkbe megsértésen, hanem személyi szabadságunkat is veszélyeztessen, mert egy oly bűntettel vádolt, mely a honárniási büntönyt képezi, és mely miatt, a mint maga is 153—876 „Kelet” számában állítja, elölünk a bűnvizsgálat folyamathá volt téve.

Csávási József gyulafehérvári ügyvéd pedig bűnös azért, mert a „Bakter” című tudósítást rossz indulattal és a nélkül, hogy arra jogos és alapos oka lett volna, szerkesztette és a „Kelet” folyóirat által kihirdette, mit igazolja a vizsgálat rendjén tett beismerése is.

Csávási József vádolt állítja ugyan, hogy a „Bakter” című tudósítást Bogáthi György előadásra szerint szerkesztette, mert utóbbi közölte vele az általános megtartott gyűlés eredményét, valamint az abban résztvevő egyének nevét is.

Azonban ezen állítása ugy Bogáthi György, valamint Brán György és Serb Miklós tanuk által hamisnak bizonyult.

1) mert Bogáthi György és Brán György tanuk vallomása által bebizonyult, hogy a Csávási József vádolt által vallomásokhoz mellékelte czédula a „Bakter” című közlés a „Kelet” 153—876. számában megjelenése után keletkezett, és

2) Mert ugy Bogáthi György, valamint részben Serb Miklós tanu vallomása beigazoltatott, hogy a kérdéses időben Bogáthi György Csávási József ügyvédhez nem járt és nem beszélt vele, minélfogva vádolt Csávási Józsefnek még azon állítása is hamis, hogy az időben nálla Fehérvári József lett volna írónak alkalmazva, fentebbiek szerint tehát a rágalmi vétség ugy tárgyi, valamint alanyi tekintetében be lévén igazolva, vádoljuk Békésy Károly „Kelet” szerkesztőjét és Csávási József gyulafehérvári ügyvédet a btkv. 487. és 488. §-ai szerint minősülő és a 490 § szerint fenytendő rágalmi vétségért és mindkettő ellen kérjük a végtárgyalást megtartatni.

Cosieru János.

A vádirat felolvasása után Csávási József védője dr. Kolozsvári Sándor a következő beszédet mondotta:

Tek. kir. törvényszék!

Uraim, mélyentisztelt esküdt urak.

A midőn önök előtt itt a forumon, alkotmányos államunk szabad polgárainak egyik legszébb politikai jogát gyakorló polgári esküdtbírák előtt emelem fel győnye szavamat, olyan kötelességet teljesítek, a melyet teljesíteni, a védelemre szorítottaknak fölkérésére, ugy én mint más jogász pályatársaim egyaránt kötelezve vagyunk.

A mint a vádirat és a vádbeszéd tartalmazból kivenni méltóztattak, jelen alkalommal a polgári becsület állítólagos megsértésének súlyos vádját áll egyfelől, a melylyel szemben, a mint kimutatni megkísértem, a hazafini kötelesség teljesítésének megnyugtató öntudata áll. Egy olyan tény, a melylyért a tettét férfiasan bevallott védenzem, a felelősséget önzerttel elvállalja, és a melyért a mélyen tisztelt esküdt urak ötet vétkesnek nem ítélik.

Mielőtt azonban e tekintetben az érveknek felsorolásához fognék, legyen szabad a mélyen tisztelt törvényszék és esküdt urak figyelmét általánosságban két körülményre tisztelettel felhívnom. Az egyik az, hogy vádló urak, a kik a becsületsértés c. z. m. á n léptek az igazságszolgáltatásnak ezen forumára, éppen ök azok, a kik legelősebben sértik védenzem becsületét, a midőn közös vádiratukban vádolt-társ Békésy Károly ur vétkességére, mintegy súlyosított körülményképpen, hangsúlyozzák, hogy védenzemnek jelleméről és megbízhatóságáról nem szerzett előbb tudomást, mint sem az általa beküldött közlemény lapjában közreadta. Kérdem milyen tisztelt esküdt urak, nincsen-e ezen kifejezésben negatív a legkisebb igazolás nélkül az állítva, hogy védenzem jelleméről és megbízhatatlan ember? Egy ilyen odavetett állítás, a polgári társas életben tisztességet elő, hivatását tisztességgel és elismeréssel betöltő férfival szemben legalább is azon következtetés levonására indít, hogy vádló urak kényesebbek a maguk, mint a más becsületére, és nem akaruk egyenlő mértékű használni a saját és mások becsületének mérlegelésében.

A másik általános megjegyzésem azon vádiratban és még kiemeltebben a vádbeszédben, védenzemnek tulajdonított czélzatra vonatkozik: mintha ö közleményével a „magyar és román nemzetiség közötti gyűlöletet akarta volna gerjeszteni.”

Midőn ezen czélzalat védenzem nevében határozottan visszautasítani kötelességemnek ismerem, nem tehetem, hogy kifejezést ne adjak annak az óhajtnak, hogy:

Vajha a fölmiltet gyűlölet már öörkre ugy kialudt volna, hogy hamvaiból senki által többé fölgerjeszthető ne lenne!

Vajha seaki többé okot ne szolgáltatna arra, hogy föllebbentessék a felelőkenységnek az a leple, a melyet a hosszú, de közös szenvedés után alkotmányát viszszanyert nemzet, a romokra, a fekete iszkokre és a hantolatlan sírokra fedett, hogy legyenek öörkre letakarva, ezen szomorú mementek, mint a nemzetiségi vésses gyűlöletnek fájó érzést keltő emlékjelöl!

Vajha még kivételesen se találatnának olyan egyének, a kiknek hazafiságához a kétely férkőzhetnék és a kiknek törekvéséhez kísérőül a honfiai aggodalom szegődhethet!

Vajha a polgári és politikai jogegyenlőségben — mint egyik fundamentumon — nyugvó alkotmányunk keretében és védő szárnai alatt közös hazánk, magyar és latin fajú román nemzetiségeinek fiai mindnyájan, a mint egymásra utalva vannak, ugy egymást testvériesen megértve és kölcsönösen támogatva, egy czélra: szeretett hazánk és alkotmányos szabadságunk integre föntartására irányzott működésben találkozának!

Tek. kir. törvényszék és mélyen tisztelt esküdt urak! Ezen gondolatok és ilyen szívbel jövő, szívhez irányzott óhajtsók vezetnek engem, a midőn távol a nemzetiségi és személyi, rokon-avagy ellenszenyűlt, nagybecsű figyelmüket kikérve, védelmemnek részleteire térek.

Vádló urak a büntető törvénykönyv 487 és 488 §-ban meghatározott és a 493. §. minősítése szerint büntetendő becsületsértésben kérik védenzemet vétkesnek ítélni. Vajjon föntforog-e itten az említett vétség és megállapítható-e annak tényálladéka? Véleményem szerint nem. A becsületsértés vétségének fogalmához feltétlenül megkivántatik, hogy a vétkes mást, költött, vagy elferdített tények közlésével hamisan vádoljon, valamely olyan becsületen és erkölcselen cselekvénnyel, a mely azt a közvélemény előtt megvetendővé tenni és lealacsonyítani képes. Védenzem pedig az incriminált „Bakter” aláírásu cikkben sem költött, sem ferditett tényeket nem közölt, mert hogy azon román titkos conferentia Gyulafehérváron csakugyan megtartatott, azt most is határozottan állítja ezen állításának igazolására a következő adatokat vagyok bator a tek. törvényszék és mélyen tisztelt esküdt urak elébe terjeszteni:

a) köztudomás szerint a fővárosi sajtóban s különösen a „Pesti Napló” 1876. évi 149. számú „esti” lapjában „Dacorum a brándok” czim alatt a védenzem cikkét megelőzőleg, lényegileg ugyanazon izgalmat keltett hírek

már a közönségnek voltak átadva, s habár a gyűlésben részt vett egyének közül hárman már ött megnevezve voltak: az egy D. Ratiu-n kívül senki föl nem szólt.

b) A gyulafehérvári adótárnok látta, s ha kihallgatattik, bizonyoságot tehetett volna, hogy a kérdéses napon éjjeli 11 órakor az összegyűlt román papok és világiak miként mentek be ügyvéd Miklós szállására, a kiket a setéség miatt személyenként föl nem ismerhetett.

c) A r. kath. státus autonom gyűlésén Gy. Fehérvárt jelen volt gr. Eszterházy Kálmán Kolozsvármegyei főispán és Simon Elek sz. kir. Kolozsvár városi polgármester urak, Gyulafehérvárt a helyszínen nyertek értesítést a román strinsura megtartásáról, a mint ezt védenzem vádolt társa a „Kelet” szerkesztője a vizsgálat rendén jegyzőkönyvre adta. Védenzemre nézve sajnos, hogy sem az itt tisztelettel fölmiltet urak, sem a fennebb nevezett adótárnok ki nem hallgatattak.

d) A kir. ügyészség föllépésére megindított — igaz, hogy később megszüntetett — eljárás rendén constatálva lett, hogy a védenzem cikkében megnevezett egyének a jelzett napon mind Gyula-Fehérváron voltak; kivéve dr. Ratiu János ügyvéd urat, a ki védenzemnek utólagosan szerzett értesítése szerint csak a gyűlést követő napon érkezett Gy.-Fehérvárra, illetőleg utazott ott keresztül.

Milyen tisztelt esküdt urak! Ilyen tények, hírek és tudósítások mellett vette védenzem 1876. jún. 30-án estve hazaérkezve azon a vizsgálati iratok között levő értesítvényt, a melyet a románból interuált román nemzetiségű Bogáthi György beismerése szerint sajátkezűleg írt és adott át kézbesítés végett hon nem lévő védenzemnek irnokának Fehérvári Józsefnek, és a melyben határozottan állítja a magyar állam ellenes román „Adanare” megtartását s igéri, hogy összeköttesével fogva a hozott határozatról is értesítést fog adni. Az írásban ígért ezen értesítést, a szerint a mint az incriminált cikkben közölve lett, másnap (jul. 1-én) Bogáthi, a jelen volt egyének megnevezésével szóval adta meg védenzemnek, fennebb említett Fehérvári József írónak által hivatva el.

A vizsgálat rendén kihallgatott Fehérvári Józsefnek az elmondottakkal teljesen egybehangzó vallomása, valamint Kádár Miklós ügyvéd-jelöltnék azon állítása, hogy a kérdéses időben Bogáthi gyakran látta főnökéhez, Csávásihoz jönni: kétségtelemné teszük, hogy védenzem a kérdéselt cikkben közölt tényeket nem költötte, a neki irtakat és az általa hallottakat el nem ferditette, hanem azokat, hazafini aggodalmának sugallatára egyszerűen referálja. S föltéve, de meg nem engedve, ha a többzár említett román strinsura megtartása költött tény volna is; azért a vétkesség nem ötet, hanem értesítőjét terhelhetné.

Czélja sem volt az, hogy közleményével valakit lealacsonyítson és megvetes tárgyává tegyen, hanem egyedül az, hogy közleményének közreadásával föl hívja az állam- és nemzetellenes üzemekre azoknak figyelmét, a kiknek hivatás-szerű kötelessége örködni a haza sorsa fölött, s ha szükséges azokkal szemben praesentivo is megtenni azon intézkedéseket, a melyek a hazánk integritását veszélyfel fenyegető cselekvényeket ártalmatlanná tegyék.

A felolvasott vádirathon suly van fektetve arra, hogy Bogáthi megtagadta, mintha ö a kérdéses értesítő czédulát 1876 június 30-án írta volna, előadván kihallgatás rendén: hogy ö azon általa különben egész terjedelmében ismert értesítvényt csak utólagosan a cikk megjelenése után pár héttel Csávási védenzem kérésére írta; még pedig nem azonnal, hanem csak miután Brán György barátjának tanácsát kikérte. A tanácskéreknök tanács adatott. Lényegileg így hangzott: ha szükség van pénzre, Csávásinak írhatz ilyen czédulát, mert ön szükség esetén tanuskodni fogok mellette, hogy azt nem az irt datum alatt írtad.

Ime milyen tisztelt esküdt urak, ezen Bogáthi ur maga állította föl maga ellen az alternatívát, „hogy vagy tudva állított ki hamis iratot, s akkor a papírosan hazudott; vagy pedig kihallgatásakor: szavaival nem mondott igazat. Hogy pedig az utóbbinak esete forog itt fenn, azt eléggé tanúsítja azon tény, hogy a midőn Brán György fölköltöztetett a vizsgálat bíró által azon papir iv résznek előmutatására, a melyből állításuk szerint azon papir olloval levágotott, a melyre Bogáthi védenzem részére értesítést írta, s a melyet az első kihallgatás alkalmával övalóságosság megőrzöttnek állítottak: azt előadni nem tudtak.

Különben a milyen a tanácskére olyan a tanácsadó és tanuskodó Brán György is, a ki csak egyszerűen lehetetlen gyűlölettel vezetve tehetett válótalan tanúságot. Azon a magyar nemzet iránt táplált esztelen gyűlölettel indítatva, mélyen tisztelt esküdt urak! a melynek védenzem informatioja szerint „bit” és „akasztók”, a magyaroknak nemcsak a „kifakadásokkal szokott kifejezést adni, és a ki ezekért

és egyéb lázító tényeire 4 heti fogságot már szenvedett is.

Nyomossabbnak látszik védezcem ellen Serbu Miklósnak vallomása, a ki azt állítja, hogy 6 1876. jun. utolsó felében egész július 5-ig Csávi védezcemnek irókra volt és azon időben a Csávi ügyvédi irodájában rajta kívül senki más irók. Kádár Miklós ügyvédjelöltön kívül alalmazva nem volt. Tek. ívszék és m. tisztelt esküdt urak! Vádlok urak ezen tanúk vallomását védezcem leglőbb tanujának Fehérvári Józsefnek vallomása megdöntésére irányozták. Azonban védezcem határozottan tagadja és bár mikor behozonyitani kész, hogy Serbu Miklós általa irodájában alkalmazva soha sem volt. Iroda vezetője Kádár Miklós által egy napra felvételét volt ugyan, de miután a magyar nyelvet teljességgel nem bírta, használhatatlansága miatt azonnal elbocsátott.

A vádló urak részére kihallgatott többi tanu a fennfőrgő ügyre tartozó vallomást nem tévén, azokra reflectálni szükségesnek nem tartom. És nem kívánva a m. tisztelt esküdt urak figyelmét hosszasan fárasztani, miután az ellenfél által a tanúvallomásokra fektetett érveket a felhozottakkal megdöntöttemnek hiszem; s miután védezcem ellen sem azt be nem bizonyíthaták, hogy költött tényeket közölt, vagy tényeket elferdített volna, sem azt, hogy olyantényekkel közlésével vádló urakat, hamisan, vádolta volna, szóval: miután védezcemmel szemben, nem csak, hogy a becsületsértés vétségének tényálladékat megállapíthatóan nem tartom: sőt ellenkezőleg közleményét, az akkor fennfőrgő körülmények között a hazafi kötelesség teljesítésének tekintheti vélem: kérem a mélyen tisztelt esküdt urakat, méltóztatassanak védezcemre nézve a nem vétkeket kegyesen kimondani és annak alapján kérem a tekintetes kir. törvényszéket, *ő ártatlannak nyilvánítani*, és vádlókat az okozott költségekben elmarasztalni.

E védezcem után lapunk szerkesztője állott fel és a következő beszédet tartotta:

Tekintetes királyi törvényszék!

Igen tisztelt esküdtársak!

Mielőtt a most felolvasott vádiratra és az annak kapcsán tett vádra megjegyzéseimet megtenném, legyen szabad a tisztelt esküdtársak elnözését kérem előadásom netalán külső fogatkozásai iránt.

Kerés adatott nekem az isteni adományból, mely nagygyá tette Róma híres szónokát, midőn, mint az én csekélységem most, a „patres conscripti“, az ő szent atyák színe előtt állott. De megnehezíti rám nézve a helyzetet, hogy életemben most állok legelőször bíróság előtt s ki eddig még soha bünnem nem is vádoltattam, most fejemre ítéletet várok. És bár teljes ártatlanságom szilárd tudata még a feltévesnek árnyával sem fenyeget, hogy kártható lesz a szó, mit e tisztetes kar reám kimondana, mégis a tény magában, hogy vádolva vagyok, kellemetlenül lép meg és megvallo a szokatlanság zavarába hoz.

Erosen meg vagyok azonban győződve, hogy saját bíráim nem azt fogják tekinteni, hogy miként, hanem mit hozhatok fel ügyem védelmére s nem szavak, hanem a tények erejének és igazságának hatása alatt mondanak ítéletet.

A mi most már az ellenem felhozott vádat illeti, bár mennyire kínálkozik is reá az alkalom s bármily szoros összeköttetésben is áll politikai tekintetekkel, nem szándékom azt politikai vitává törpíteni.

Egyik tisztelt polgár ugyan a városnak igen egyszerű módját ajánlotta nekem a védelemnek „álljak — úgy mond — bíráim elé és csak ennyit mondjak: „Ime tisztelt esküdtársak! Azentől nem ismerősei és barátai vádolnak engem magyar újságíró, hogy ellenük vétettem, én kiadtam, megírtam, a mi lapomban áll, egy magyar esküdtársak előtt feleslegesen tartom a további védelmet.“

Távol vagyok tőle esküdtársak, hogy felhasználjam a védelemnek itt kínálkozó könnyű oldalát és felidézve a korábbi és a közel múlt emlékeit, nagyobb vádalk segítségével kibeszéltsem meg az ellenem emelt vádat. Ellenkezőleg hittem és meggyőződésem, hogy a tisztelt esküdtársak nem vizsgálhatják itt, hogy ki miféle nemzetiséghez tartozik, hanem magyarok és románok, mint egyenlő szabad polgárai a hazának, egyenlő és igazságos ítéletet tartoznak egymás felett mondani.

Nekem sem az a „cézóm, hogy vádlóim kegyelmeit és gyűlölséget vigyenek magokkal a terembe; hanem igenis az, hogy őket is meggyőzzem, miszerint a fennfőrgő esetben szerkesztő lelkiismeretesebben el nem járhatott, mint én eljártam.

Ily szempontból indulva ki, bár a vád reám nézve kellemetlen, mégis lehetetlen nem rávázolnem román polgártársaimat e téren, melyre a váddal léptek. Mindenesre kedvező jel, hogy vádlóim sértőnek tekintik magokra nézve oly dolgoknak felterveését is, melynél fájdalom, mások nagyobbakat nyilvánosan el is követnek. Sok van valami sajnáltni való e pörben, az csupán csak az lehet, hogy azon tíz ember közül, kik a „Kelet“-ben a strinsurán való részvételről vádoltak, csak hárman akadtak, kik ezzel magokat becsületükben sértve érezték.

Rátérve most már a fennfőrgő vádra, lehetetlen egy pár szóval nem jeleznem a helyzetet,

melyben minden lapszerkesztő a kiadandó tudósításokkal szemben van. Körülbelül egy-két ezer azon embereknek száma, kik az ország, sőt a világ minden részéből évenként tudósításokat küldenek be egy laphoz, melyeket egy szerkesztőnek ki kell adnia, ha egyáltalán lapot akar adni. Hogy e tudósításoknak milyene jó vagy rossz az iránya, szelleme, hogy személyeskedéssel foglalkozik vagy sem, ezt a szerkesztő igen is megítélheti és ezért felelősségre is vonható, hogy azonban a szerkesztő e pár ezer ember lelkiismeretét saját lelkiismeretével fedezze és jót álljon a tényekért is, melyek lapjában mások által közöltetnek, ezt egy szerkesztőtől megkövetelni lehetetlen.

Deák Ferencz egyik adomájával keringő saját törvényének első paragraphusa is aként hangzik, hogy minden ember azt írhat az újságba a mit akar. E czikkigen szépen fejezi ki a sajtószabadság főelvét, de egyszersmind azt is, hogy minden ember saját és nem a szerkesztő felelősségére ír.

Jó szerkesztésre a fennfőrgő esetben — és mondhatom csupán vádlóim iránti lelkiismeretességem folytán — sokkal kényelmesebb helyzetben vagyok, mint a mennyiben állásánál és hivatásánál fogva a szerkesztőnek egyáltalán lennie kell.

A most felolvasott és bevadott cikk megjelenésének előzményei vannak. Nehány nappal azt megelőzőleg a „Pesti Napló“-ban és utána az összes magyarországi lapokban egy tudósítás jelent meg, melyben el volt mondva, hogy a szerb háború kiütése folytán nagy sürgés van az erdélyi román tulzók között, kik elérkezettnek hiszik az időt, hogy rég láptat dac-román terveiket megvalósítsák és Románia uralmát kiterjesszék a Tiszáig. E czélra, — meg voltak itt személyesen nevezve az emberek, kiknek vezérlete alatt — Gyulafehérvárt folytonos gyűléseket tartanak.

Az itt megnevezett egyének közül csupán egy küldött be a Pesti Naplóhoz czáfolatot, a többi hallgatott.

Közvetlen e czikk megjelenése után egyik kolozsvári volt tanárnak a fia, kit Kolozsvárt, mint igen jellemes, közügyekben fáradó fiatal embert ismertek, az időben gy.-fehérvári hivatalnok, nekem pedig jó barátom egy levelet küldött, melyben tudatja, hogy ő nyilvánosan nem írhatja meg lapomnak, de mint barátot tudósít, hogy Gy.-Fehérvárt a románok „közlelebből egy helybeli ügyvéd Nicola szállítás értekezletet tartottak; ez értekezleten Axintye a 48-iki tribun, Bálint László, Mezei, alias Munteanu és még több helybeli és vidéki ilyen fajta emberek voltak jelen.“ Im itt felmutathatom eredetiben a levelet is. De ez nem volt elég. Tudva, hogy a r. kath. statusgyűlésről Gyulafehérvárról Gr. Eszterházy Kálmán főispán és Simon Elek polgármester hazakerkeztek, személyesen kerestem fel őket és tudakozódtam, nem hallottak-e valamit Gyulafehérvárt a románok strinsurájáról? Válaszuk az volt, hogy Fejérvárt színtében beszélik e strinsura megtartását és őket egy egyén személyesen is értesítette róla. A vádirat ez utóbbi körülménnyel szemben azt hiszi felhozhatni czáfolatul, hogy nem teszi fel ilyen férfiakról állírtak terjesztését. Nem is terjesztették őket, tisztelt esküdtársak! e híreket, de a midőn személyesen kerestem meg őket és kértem fel közlésére annak, a mit tudnak és hallottak természetesen, hogy nem hallgathatták el a tiszta valóságot, ha csak el nem akarták tagadni.

Nem sokára a czikk megjelenése után vettem a strinsurában való részvételt vádoltak közül kettőnek czáfolatát, de már ekkor kezembem volt imént említett barátomnak hozzá intézett kérdésére küldött második levele, melyben értesít, hogy „constatálva van, miszerint a vádlott egyének azon időben mind itt voltak Fehérvárt; sőt voltak olyanok, kik párosával látták bemenni éjjeli 11 órakor ügyvéd Nikola házához őket.“ „Denique — úgy mond — borzasztó dolgok történnek és fog-nak itt történni ezután.“

Ha az lett volna czélom, hogy hazarészünk nemzetiségei között az egyenetlenség és bizalmatlanság magyát hintsem el, ily tudósításokkal szemben a beküldött czáfolatokat egyszerűen félre dobtam volna. Nem tettem. Egész terjedelműben kiadtam a czáfolatokat, ha jól emlékszem csupán Cosieru czáfolatából néhány nem irodalmi kifejezést hagytam ki. Viszont azonban kénytelen voltam megjegyezni: „Ime közöljük e nyilatkozatokat, de nem hallgathatjuk el, hogy a mi értesüléseink a strinsura megtartását erősítik.“

Cosieru czáfolata után vettem nem sokára többször említett barátomnak im itt levő harmadik levelét. Igen sajnálom, hogy a sajtórendtartás értelmében a tárgyalás folyamán okmányok nem olvashatók fel. Ha a tisztelt esküdtársak megengednék e levelek felolvastatását, meggyőződhetnék belőle, hogy e harmadikban már meg van nevezve az egyén is, ki éjjel 11 órakor látta a román papok gyűlékezését és e tárgyban egyéb adatokat is tartalmaz. (Elnök közbe szól, hogy az okmányok felolvastatását a fenálló rendeletek nem engedik meg.)

E közben egyik harmadik, állítólagos strinsurai tagtól vettem ismét czáfolatot s a „M. Polgár“-ban Moldován Gergely is védelmébe vette a megtámadottakat. Én érezve a vád súlyát, melylyel román polgártársaimat illettem, különösen akkor, ha az netalán nem alapult volna a valóságon, elhatároztam, hogy magam megyek Gy.-Fehérvárra személyesen utána járni az ügy

mikénti állásának. Elutaztam. Fehérvárt felkerestem a város tekintélyes egyéniségeit, kik ismét csak arról biztosítottak, hogy általános meggyőződés náluk a strinsura megtartása és ki-kimás adatot említett fel ennek bebizonyítására. Magam beszéltem az egyénnel, ki becsület-szavára biztosított, hogy azon éjjel látta a románok gyűlékezését Nicola házánál. Mindezek dacára azonban kétségtelen kézzel fogható adatot a gyűlés megtartása iránt nem találtam.

Hazajövet első kötelességemnek tartottam adni román polgártársaimnak annyi elégtételt, a mennyi ily körülmények között adható volt. S írtam, a mint a „Kelet“-ben áll:

„Lapunk szerkesztője a sokat tárgyalt gy.-fehérvári strinsura ügyében különböző oldalról nyervén határozott értesítést, a felmerült szintén ily határozott tagadásokkal szemben inditattva érezte magát az olvasó közönség lelkiismeretesebb tájékoztatása végett az ügy állásáról személyes meggyőződést szerezni s csupán ez okból Gyulafehérvárra utazott. Itt érintkezésbe tévén magát azon egyénekkel, kik az ügyre nézve felvilágosítást nyújthattak, arról győződött meg, hogy az ottani magyar közönségben általánosan el van terjedve azon erős meggyőződés, hogy ezen strinsurának meg kellett tartatni, de a való igazság-nak tartozunk annak kijelentésével, hogy kétségbevonhatlan, kézzel fogható adatokhoz a gyűlés megtartását illetleg mind ez ideig nem lehetett jutni.“

Ezek után mit követelnek tőlem vádlóim? Azt-e, hogy kedvőkről elhazudjam, a mit szemmel láttam, fülemmel hallottam? Tehetek-e én arról, hogy — feltéve nem voltak jelen a strinsurán, — vádlóimnak rosszabb a híre, mint a milyennek magok? Hisz, ha nekem az lett volna czélom, hogy egymás ellen igazságot a nemzetiségeket, e végre nem lett volna miért az ügyben személyesen tudakozójak, kérdezősködő leveleket írjak, Gy.-Fehérvárra utazzam. Van az igazgatásnak hirlapi téren elég módja, a nélkül, hogy sajtóperu is lehetne indítani miatta,

Ép ezért igen kellemetlenül érintett engem ellenfeleim azon vádja, hogy „ily hírek terjesztésére csupán egy Békésy Károly és Csávási József képes, kik egyéni érdekükön kívül más érdeket nem ismernek.“

Am álljon elő Kolozsvár polgárai közül még csak egy ember, ki merje szemembe mondani még egyszer e vádat. Nem hiszem, hogy akadna, de ha mégis! lelkeim egész megnyugvásává mondhatnám neki: nem mondott igazat!

Tisztelt esküdtársak! Hazám legezomorubb, az elnyomatás keserű napjaiban szültem és nevedtem fel, sokszor és mélyen elgondolkoztam honom gyászos sorsa felett. Egyszer, mint 13 éves gyermeknek, soha nem feledek el, két forró könnyűcsepp gördült le arczomról és megtettem a szent fogadást, hogy a mi gyenge erőm egy embernek ad az anyatermészet, hazám szolgálatában használok el. Így történt, hogy már mint tizedik osztályos tanuló kezembe ragadtam az egyetlen rendelkezésemre álló eszközt, a tollat, mivel hazámnak használni véltem és azóta porszemekenként gyűjtöm a kincset, melynek meglehet a börtönben árfolyama, kis helyt elfér a szív egyik rejtékében, de drágább a föld minden kincsénél, mert a hiven teljesített munka által adott nyugodt öntudatban rejlik. Drága a kincs nekem és szívembe nyúlál, ha mások méltatlanul érinteni merik.

Bocsánat esküdtársak, e subjectív kitérésért. Nem mondtam el eddig ezt senkinek soha s nem is ohatánám, hogy valaha el kelljen mondanom, de ez esetben, midőn döntő, mily egyéni okok vezettek eljárásomban, én a ki még tettekkal alig dicsőíthetem, kénytelen voltam a szavakat hivni segítségül.

Ezek után tisztelt esküdtársak, én az ellenem emelt vádra többet mondani nem akarok; itéljenek felettem!

E beszéd után Coroján, a vádlók képviselője tett néhány megjegyzést úgy dr. Kolozsvári, mint Békésy beszédére. Ez utóbbit illetőleg felemlítette, hogy a törvény rendeli a megtámadottak czáfolatainak hirlapi közzétételét, hogy gy.-fehérvári utjában Békésy épen meggyőződhetett a strinsura költöttségéről és tagadta, hogy a felhozottakhoz hasonló híreket Fehérvárt hallani lehetett volna.

Dr. Kolozsvári néhány megjegyzése után Csávási kezdett egy tappintatlan, élesen személysékdő beszédet, melyet az elnök szakított meg közbeszólásával. Ezután ismét lapunk szerkesztője tette körülbelül a következő megjegyzéseket vádló replicájára:

Mélyen tisztelt esküdtársak!

Vádlóim imént elmondott beszédében egyáltalán nincsenek megczáfolva a védelemre felhozottak. Arra azonban, miket reám vonatkozólag elmondott, bátor vagyok megtenni megjegyzéseimet.

Tisztelt vádlóim azt említette fel, hogy Cosieru czáfolatának kiadását nem hozhatom fel védelmül, mert arra a törvény kötelez. Vádlóim itt nagyon téved, mivel csak a hivatalosan beküldött czáfolatokat tartozom közreadni s azokat is csak akkora terjedelemben, mekkora a megtámadás volt. Ez esetben pedig egy negyed háshányi támadásra majd két hásház czáfolatot adtam ki. Bocsánat, hogy ilyen technikai számításokkal akarom igazolni az igazságszeretetet, de ebből is

meggyőződhetni, miszerint kizárólag azért nyitottam tört ellenfeleim előtt lapomban, hogy netalán igazságtalan váddal szemben a nyilvánosság előtt is védhessék magokat.

Vádlóim második ellenvetése az volt, hogy Gy.-Fehérvárt jártamban épen meggyőződhettem volna a vád alaptalanságáról. Igen is, nekem sem volt más czélom az odaütazásaim, de nem az én hibám, hogy a gyulafehérváriak ellenkezőről tanuszkodtak. Ha arról van szó, hogy miről győződhettem meg Fehérvárt, elmondhatom azon meggyőződésem, hogy a mig állami rendőrségünk nincs, a mig a rendőri közegek választóitól függenek, ily eseményt illetőleg sem azt hogy megtörtént, sem azt hogy nem történt, kitesztázni nem lehet.

Végül vádlóim általánosságban tagadta, hogy Fehérvárt az elmondottakat hallhattam volna. Olyan ellenvetés ez, melyre midőn így mondatik el a legparányibb indoklás vagy czáfoló adat nélkül, alig van felelet. Im itt vannak kezeim között a levelek, hivatkoztam Kolozsvárt minden ember által ismert egyénekre; ennél többet nem tehetek. Különben is olyan tér ez, hová vádló lépett, a hol állva következetesen az emberek egyetlen szavának sem adhatni hitelt. Én nem is védekeztem megtámadásokkal szemben; ha esküdteim nem bíznak szavaimban, megérdemlem, hogy elítéljenek, nem ugyan a kérdéses tudósítás kiadásáért, hanem azért, hogy hazudtam.

E beszédet a már közölt ítélet hozatala követte.

BELFÖLD.

(Volt Aranyosszék közbirtokosságának vagyona).

Torda, 1878. márcz. 3.

A volt Aranyosszék közbirtokossága részéről f. hó 3-án megtartott gyűlés a közbirtokosság vagyona kérdésében a nevelés előmozdítására majdan kiható határozatok hozatala által újra egy lépéssel vitte közelebb valósulása felé a köznevelés fontos kérdésével kapcsolatos hazafias törekvéseket!

Megállapították: hogy a 42 ezer forint értékű közvagyon osztatlanul fenntartassék; a vagyon jóvelmének fele része feltétlenül a községi iskolák javára fordíttassék, másik fele pedig feltételeken s csak akkor, ha a volt Aranyosszék községeit nem terhelendik oly megyei (de nem községi!) rovatok, a melyek fedezése pótlásul „e föl résznek“ igénybevétele szükségeltetik. Továbbá a vagyon jóvelméne felekezeti iskolák tanügyi szükségletére csak is azon esetben lesz fordítható, ha a községben községi iskola nincsen, mert ellenkező esetben segély a felekezeti iskolákat nem illetheti.

(Ezzel — igen helyesen — el lesz érve az, hogy a törvény kívánalmainak meg nem felelő felekezeti iskolák a községi iskolák javára kénytelenek lesznek beszüntetni működésüket.)

Végre megállapították, hogy a vagyon jóvelmének az illető községei közötti felosztása a községek szerinti földbirtokok adója arányában történjék, mi végből egy bizottság lesz oly utasítással kiküldve, hogy ez a jövő october haváig — a községektől és adóhivataloktól beszerzendő adatok alapján — számsítva ki, illetőleg állapítsa meg a különböző költségeket illető jóvelmi rész arányát, hogy így már a jövő 1879. év kezdetétől a közbirtokossági vagyon jóvelmének a nevelési czélokra szánt felhasználása megtörténhessék.

Habár a — fennebbiekből kitetszőleg — el nem éretett is azon czél, hogy jelzett közb. vagyon kizárólag csak nevelési czélokra fordíttassék, de azt nem lehet tagadni, hogy így is egy szép és hazafias tett dícséri és fogja dícsérni mindég a volt Aranyosszék jelenlegi közbirtokosságát! . .

IV. A.

TÖRVÉNYSZÉKI CSARNOK.

(Folytatás és vége.)

Özv. Horváth M. vallja, hogy vádlottal találkozott Ö. Füzesen, mert kérdésközdőni akart egyik katonai ismerőséről. Ö megkérte kezét mondván, hogy 780 frt. pensiója van Észak-Amerikából és hozott is Kolozsvárról egy kis írást, a melyben aféle volt írva. Azután megesküdtött vele. Egyszer csak behívtá Sz.-Ujvárra és beküldötte a közjegyzőhöz. Ö nem akart bemenni, mert azt mondja, sokszor volt már ott. Mire kijöttém, sohol sem találtam. Kárát 50 frtra teszi, a mit a menyegző alkalmával költött.

Elnök: Van valami megjegyzése.

Vádlótt: Igen is van. Igaz, hogy 13 hónapig voltam Mathéknál, de nem károsítottam meg, mert jártam velők a vásárra. Az özevgy asszony pedig dohányt és sőt árult, azután belestermettem, azt mondtam, hogy van egy pár forintom Muszakaországól.

Elnök: Maga azt mondta, hogy Észak-Amerikából kap 780 frt nyújt.

Vádlótt: Én nem állítottam, neki nem volt muszáj elbírni.

Végül vádoltatik Pap Vincze, hogy miután feleségét Sz.-Ujvart a közjegyzőnél hagyta, elilaut és 1877-ben Szováton tűnik fel, mint Manasses Dani, az ottani Manasses-család rokona, a ki 1848-ban a Csikszeredai útközben sebot ka-

pott, és csak most jött vissza. Erre nézve vallja id. Manasses Dani, hogy egy csizmadia beszélté, miszerint a kolozsvári főtemplom körüli bódék egyikében találkozott egy emberrel, a ki többek között azt mondta, hogy ő is szováthi, még pedig Manasses Dani. A curátor is azt mondta, hogy itt van Dani és már Mőson van. Végre eljött és elment a falusbíróhoz Samuhoz. Egyszerre sok embertől kísérvé hozzám jött és elbeszélte, hogy ő Dani, és hogy a csikszeredai útközéből sántán vitte el őtegy ember, és ki csak most szabadult ki Szibériából. De én megmondtam az egész falu előtt, hogy nem hiszem. A falusbíró is azt mondta. „Prikulics vagy, de nem őcsém! Erre aztán többen mondták, hogy fogadjam be. Két hétig nálam volt és kérte atyai örökségét. A reá tett kiadásokat 40 frtra teszi.

Ifj. Manasses János előadja: A hogy megláttam, mondtam, hogy nem Dani, mert az egy fejfel nagyobb volt mint én. Kérdeztem tőle atyám nevét. „Majd később,“ mondá ő. Egyszerre csak azt mondja: „Gyuri.“ Nem igaz, mert Ferencz, mondam én és kitérőleg válaszolt.

Vádlótt mindent boismer, csak tagadja, hogy pénzt kapott volna, vagy kárt okozott. „De az osztályrészt kértém!“ jegyzi meg végül.

Ezután még több rendbeli okmányok olvastatnak fel, melyekből kitűnik, hogy Pap Vincze, mint csavargó, ismeretes.

A tárgyalás befejeztétén kir. ügyész végindítyarában az általa emelt vádakat, a tanuk és vádlott egybehangzó vallomásaik alapján bebizonyítottaknak constátálja és kéri a törvényszéket vádlottat Sós János, Máté János és Manasses Dani ánevek alatt elkövetett és megkísérlett esalásai miatt a bünt. törvény 197. §. 201. d) pontja szerint minősített bűntényben elmarasztalni, és öt hat évi, havonként 7 napi magánfogsággal súlyosbított börtönrre ítélni.

Védő ügyvéd Köblös Gábornak vádlott boismerő vallomása folytán nélkül szerep jutott, nem is tudott védelmére semmi enyhítő körülményt felhozni. Különben is vádlott a Pelsőfrről tett aljas hazudozásai után, mint olyan egyen állott a bíróság előtt, ki sok mindenre képes. Kérte a törvényszéket vádlottat a Komandi Zsuzsánna kárára elkövetett és constátált esalás miatt egy évi börtönrre ítélni.

A playdoyerek mindkét részről befejeztétvén a törvényszék visszavonult és egy félórai tanácskozás után, a már közölt ítéletet hozta, mely szerint vádlott esalási bűntényben miatt 5 évi, havonként 3 napi magánfogsággal szigorított börtönrre ítéltetett.

„Ez egy kicsit sok“, mondá Manasses — Pap Vincze és a kir. ügyésszel együtt felhívtást jelentett be.

(— cz.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Nemzeti színház.

Szombaton a „Tenger fia“ című 5 felvonásos tragedia került színpad szór közönség előtt b. Kemény Endrőtől. Szólottunk már e darabról; elmondtuk cselekvényét, kiemeltük előnyös oldalait s említésé tettünk némely gyöngéiről is. Fentartva azonban multkori véleményünket, a maga te rjedelmében, az igaz drámai felfogást, a gondolatmenet kifogástalan logicitát, s szerzőnek mély tanulmánynyal párosult költői érzéket illetőleg; eljöttnek látjuk az időt kimerítőbben szólni azon gyöngök felől is, melyek a külső drámai szerkezetre vonatkozva idővel bizonyára legyőzhetők lesznek, s így a műnek, mint első kísérletnek, obligatorius mérvűl bizonyára nem szolgálhatnak.

Vannak a műnek, még pedig nagy hiányai. Vegyük mindjárt a szoros értelemben vett compositionit; ez távol áll attól, hogy drámai legyen, sőt inkább epicus a legnagyobb mértékben, egy regény vagy beszélyhez (mivel szerző foglalkozott) igen, de nem drámához illő. A cselekvénynek az a két különválva tényező motora, egyik Angriában. másik James lordban személyesítve, olyan mint két ellenakna, melyek ellenkező irányban működnek, s épen nem összpontosítják a figyelmet és drámai érdeket, mely a cselekvény ismételt vizsaszatérésén, körforgásán észrevehetően lankad. Másfelől azonban bár a jellemzés ereje kétségbe vonhatatlan, de nem eléggé biztos. Angria örökös kétkedése, hiszékenysége oly elemet involvál magában, mely nemcsak hogy absurd, de a rokon-szenvet is csökkentti maga iránt. James lord ingataságát nem értjük, se a királylyal, se pedig leányával szemben. Elmosodott alakjából kirí egy pár Byroni bizarr vonás, mint a lelkiismeret furdalása, leánya megatkozásá után távoztalban, de nem forrik eléggé össze, benső psychologiai mi-voltával s felületen, mysterios marad. Hozár. tisztán diplomaiiai motivumaiján igen száraz, nem elég életteliak alak. Főlemlítjük még, hogy a monologok sincsenek jól alkalmazva, s a helyett, hogy erős drámai lökést adnának a cselekvénynek vagy jellem fejlődésnek, lyrái áradásokban vesznek el.

Színpadí ősmerele is nagyon hiányos, s így arrangirozása is csak tapogatózó. Ez oka annak is, hogy eszméi gyakran jönnék összeütözésbe a színpadí kívánalmak dictatori parancsszavával, melyekhez simulni csak elvéte sikerül neki.

Ezek, és a már említett hiányok azok, melyeken szerzőnek javitania kell, s hogy javítani fog és tudhat, nincs okunk kétségbe vonni. Összöne,

